

Márton László

Törvénytelen

Fessler Barbarával Bécsben ismerkedtem meg 1990 tavaszán. Azóta már meghalt. Huszonnégy éves volt, amikor 1956 végén, friss orvosi diplomával a zsebében, kiment Bécsbe. Így tehát megismerkedésünkkor ötvenhét-ötvennyolc éves lehetett, és még mindig csinos volt. Egy rendezvény szünetében szólított meg. Hibátlanul, de erős akcentussal beszélt magyarul. Bemutatkozott, és azt mondta, hogy egy Budán élő rokonától, Titkos Iréntől hallotta a nevemet.

Azt is mondta, hogy ülünk le beszélgetni, ha ráérek. Mondjuk, másnap délben. Rám akarja bízni az életét.

Ez meglepően hangzott, de azokban a hónapokban egy sor olyasmit tapasztalhattam, amit azelőtt el sem képzelhettem volna.

Szombathelyen beszédbe elegyedtem egy idősebb osztrák férfival, akiről kiderült, hogy a bécsi Szent Ruprecht-templom dékánja, és felajánlotta: ha már úgyis tudok németül, tartsak prédikációt a Szent Ruprecht-templomban, majd ő kijelöli nekem a bibliai szöveghelyet. Nem baj, ha nem hiszek Istenben. Prédikáljak a hitetlenségről!

Mosonmagyaróvár és Hegyeshalom között egy tizenhét-tizennyolc éves erdélyi magyar lány elmondta, mielőtt érvényes útlevel híján az osztrák határőrök részint lelökdösték, részint leráncigálták a vonatról, hogyan kezdődött Kolozsvárott a karácsony előtti napokban a lövöldözés, hogyan zuhantak arccal a kövezetre az osztálytársai, és milyen volt Marosvásárhely főtere alig egy hónapja, március vége felé, amikor térdig ért az üvegszilánk, és összetorlódtak a lángoló autóbuszok.

Passauban egy bárpultnál egy velem nagyjából egyidős nő megkérdezte: ha Magyarországról jöttem, akkor ugye meg tudom neki magyarázni, mi az, hogy keresztesnyilas? Így mondta: keresztesnyilas. Merthogy az ő apukája

keresztény volt, azért kellett a háború végén Bajorországba menekülnie, de ő sohasem tudta meg az apukájától, hogy kik voltak a keresztények. És miféle rosszat csináltak, amiért menekülniük kellett?

Fessler Barbara pedig rám akarja bízni az életét. Hát jó. Fessler egyébként az asszonyneve volt, a férjét Konrad Fesslernek hívták. Az elhunyt férjnek ingatlanügynöksége volt, és érdeklődött a modern festészet iránt. Az 1960-as évektől gyűjtötte Georg Richter képeit, de voltak grafikái Alfred Kubin századforduló utáni, korai korszakából is. Újdonsült ismerősömről azt hittem, neki is Titkos volt a leánykori neve, hiszen a Titkos nagypapa volt az Irénnel közös felmenő, Barbarának az apja, Irénnek az apai nagypapa. De nem. Barbara, mielőtt férjhez ment volna, az anyja nevét viselte. Pipacsnak hívták. Kislánként az állami elemi népiskolában, ha a nevét kérdezték, azt felelte: „Pipacs Borbála.” Anyja neve? „Pipacs Mária.” Apja neve? „Nem tudom.”

Aztán már tudta. Titkos Béla közjegyző. Nős, családos, tekintélyes férfi. Törvényes felesége három törvényes gyereket szült neki. Megüzente Pipacs Máriának, hogy hajlandó havonta egy bizonyos összeggel hozzájárulni Borika neveléséhez, de nem akarja látni a gyereket, és nem kíván törődni vele.

Aztán lett egy élettársa az édesanyának. Szelíd, csendes ember volt. Könyvelő volt egy villanyóra-összeszerelő üzemben. Borika így becézte: „Ati”. Aztán már így: „Api”. Csakugyan, Api és Marika már a házasságot tervezgették. Sajnos, későn gondoltak erre, mert váratlanul érvénybe lépett egy új törvény, amely Apinak és a hozzá hasonlóknak megtiltotta, hogy feleségül vegyék Máriát és a hozzá hasonlókat. Mi több, a törvény az együttélést is megtiltotta. Ők pedig még egy darabig együtt éltek.

Egészen addig, amíg Apit fel nem jelentette valaki.

Annyi történt, hogy egy este Api nem érkezett haza. Kiderült, hogy a villanyóra-összeszerelő üzemben sem jelent meg. Borika soha többé nem látta. Amikor kérdezte, mi lett vele, anyja nem felelt, csak sírt. Aztán már nem sírt, Borika pedig nem kérdezett.

Háború volt, le kellett menni az óvóhelyre. És már jóval korábban be kellett szerezni a származást igazoló okiratokat. Pipacs Mária összeszedte minden bátorságát, és elment a közjegyzői irodába, hogy segítséget kérjen. Kidobták. Elment Titkosék lakására is. Még inkább kidobták. Pedig nem ártott volna, ha Titkos úr írásba adja, hogy Borika az ő vér szerinti gyereke.

Borika, amikor még nem szóltak a szirénák, sokáig arról ábrándozott, hogy egyszer majd szembejön az apja az utcán. Az igazi apa, aki nem Titkos

úr. Nem is Api, aki nincs többé, és akire Borika már nem is emlékezett. Az igazi apa, az van. Az lesz. Azonnal felismerik és átölelik egymást. Az igazi apa elmondja, hogy évekig utazott, járt Ausztráliában és a Déli-sarkvidéken is, ezért nem találkozhatott Borikával. Pedig minden percben őrá gondolt. Börtönben is volt néhány évig, persze csak félreértésből, ártatlanul – jelentette ki a képzeletbeli apa – mert Amerikában összetévesztették egy híres gengszterrel. Aztán aranyásó volt Kaliforniában, ahol annyi aranyrögöt talált, hogy abból ők ketten – Borika és az igazi apa – holtuk napjáig megélhetnének, ha az a hajó, amellyel az igazi apa hazafelé indult Amerikából, vízi aknára nem futott volna, és az arannyal együtt el nem süllyedt volna.

Borika alig tudta visszafojtani a sírást, amikor az elképzelt igazi apa szenvedéseire gondolt. Az utcán fürkészte a szembejövő férfiarcát: melyikük lehet az igazi apa? Korához képest magasra nőtt. Ezzel is magyarázható, hogy némely férfiak így szóltak hozzá: „Mit akarsz tőlem, te kislány? Kicsi vagy te még ahhoz!”

Arra gondolt: valahogy ő is így jöhetett létre. Titkos úr megkérdezte az anyját, hogy mit akar tőle.

Az okiratok kérdése végül megoldódott. Pipacs Mária hitelt érdemlően bizonyítani tudta, hogy a lánya apai részről is árja felmenőkkel rendelkezik, csak éppen törvénytelen születésű. Mondogatták is Borikának az állami elemi népiskolában: „Te nem vagy zsidó, te zabigyerek vagy!”

Ezt is mondogatták: „Mi a különbség a vízvezeték és a zabigyerek között? A vízvezetéknek van csapja, a zabigyereknek nincs apja.”

Nevezték Zabinak, Zabikának is. Először azt hitte, hogy ez egy becenév, és tévedésből mondják. Eltévesztik a nevét. Aztán azt hitte, hogy azt hiszik róla, hogy ő egy zabföldön született. Pedig hát ő Pesten született, ahol nincsenek zabföldek. Egyszer, amikor egy kisfiú, egy bizonyos Palika így szólította, ő arcul ütötte Palikát. Aztán rájött, hogy Palikának és a világ összes Palikájának igaza van. Ő csakugyan zabigyerek. Törvénytelen születésű gyerek. Fattyú.

Később egy latinus műveltségű tanára elmagyarázta, hogy a rómaiaknál több szó is jelölte ezt a fogalmat, és mindegyik más-más jogállással járt. Például a „spurius” olyan személy volt, akinek ismeretlen férfi az apja, és pénzért kapható nő az anyja. A „nothus” pedig olyan, akinek tudjuk az apját, és tisztességes nőnek tartjuk az anyját. Csak hát nem kötöttek házasságot. Előfordul az ilyesmi. Közben úgy nézett Pipacs Borbálára, mintha ő is azt kérdezné tőle: „Mit akarsz tőlem, te kislány?”

Borika egész éjszaka sírt. Lassacskán megértette: nem helyénvaló sírni. Össze kell szoritani a fogakat.

Közben véget ért a háború. Azt mondták: „felszabadulás”. Azt is mondták, hogy a felszabadító szovjet katonák sok nőt megerőszakolnak. Erőszakkal széthúzzák a nő két lábát, és erőszakkal beledugják a nőbe a faszukat. Ezek után a nők egy része teherbe esik. Borika maga is hallott ilyen esetekről. Úgy értesült, hogy ilyen esetben nem kötelező megszülni a gyereket. A terhes nő orvoshoz mehet, aki elveszi az erőszakból fogant, nem kívánt magzatot. Egyszer egy pórul járt nő elmesélte Borikának, hogyan történik az elvétel. Borika az anyját kérdezgette: „Miért szültél meg? Miért nem kapartattál ki, ha már teherbe estél?” Az édesanya nem válaszolt, csak sírt. Ennyit volt képes kipréselni magából: „Gyereket akartam. Hogy mégis legyen valakim.” Borika visszaszólt: „Ha az akartad, megkaptad!”

Elvégezte a gimnáziumot, jó eredménnyel érettségizett. Érdeklődött a biológia és a kémia iránt. Ezt jellemzésében külön kiemelte az osztályfőnöke. Csodával határos módon felvették az orvosi egyetemre.

Első éves egyetemi hallgató volt, amikor édesanyja azt olvasta az újságban, hogy annyi sok minden után a közjegyzői irodákat is államosították. „Rossz világ jön Titkos Bélára!” – mondta Pipacs Mária, nem minden káröröm nélkül.

A férfi élete már az előző években sem alakult szerencsésen. 1945 őszén igazolóbizottság elé állították, ahol feltárták jobboldali múltját, és korabeli szóhasználat szerint „feddével igazolták”. Ez azt jelentette, hogy B (azaz „bizalmas”) listára került, és már csak hivatalsegédként dolgozhatott az irodában. A megtorlás következő hulláma során ezt a munkakört is elvették tőle, és nagy szerencséjének tarthatta, hogy egy fatelepen dolgozhatott éjjeliőrként.

Volt egy farkaskutyája, Vitéznek hívták. Régebben az állománynál szolgált, onnét szerelt le. Az állománynál nem tűzifát, hanem összezárt embereket őrzött. Most is csak kisebb részben a fahasábokat, nagyobb részben az éjjeliőrt figyelte.

Éjjeliőr volt a megnevezése, de nappal is ott kellett lennie a helyszínen.

Itt, a fatelepen bukkant rá Pipacs Borbála orvostanhallgató Titkos Béla deklasszált éjjeliőrre. Párbeszédük sivár és tartalmatlan, de éppen ezért sokatmondó volt. Titkos először azt hitte, hogy a diáklány bosszút akar állni. Már megszokta, hogy mindenki mindenért bosszút áll. Ő is szívesen bosszút állt volna egyéneken és csoportokon, ha tehetne volna. De nem tehetette.

Hogy neki, Titkosnak semmilyen vér szerinti gyerekéről nincs tudomása. Se lányról, se fiúról. Tessék innen elmenni! Hogy ő soha, semmiféle Pipacs Máriával nem találkozott. Még csak nem is hallotta ezt a nevet. Tessék innen elmenni! Magának semmi köze hozzá, hogy valaha is megnősültem-e, és hogy a házasságból hány gyerekem született. Maga ne akarjon tudni azokról a gyerekekről. Ők sem akarnak tudni magáról. Még csak a nevét sem akarják hallani!

Aztán azt hitte, hogy a diáklány pénzt akar tőle.

Nincs pénzem, nem adok. Tessék innen elmenni! Adtam épp elégszer a maga anyjának. Csupa kidobott pénz volt. A valódi gyerekeim szája elől vontam el az ételt. Maguk miatt! Most meg itt baszom a rezet, már elnézést, lóbaszás fejében, már elnézést.

A diáklány megállapította, hogy az idősödő férfi testileg-lelkileg leromlott. Régebben aligha beszélt volna ilyen közönségesen.

Az éjjeliőr egyrészt azt hitte, hogy a kis kurva a hiánycikknek számító dorogi brikettből akar annyit lopni, amennyi a táskájába fér, másrészt pedig azt, hogy be akar furakodni a családjába, amely a mostani nehéz körülmények között is őrzi a keresztény nemzeti középosztály önérzetét. És ha a magyar embernek semmije sincs, akkor is a gerince még mindig megvan.

Vitéz előjött, mint aki véget akar vetni a fölösleges párbeszédnek. Vicsorgott, haragosan csaholt.

Borbála többé nem akarta látni Titkos Bélát, aki még sokáig élt, de ennek történetünk szempontjából nincs jelentősége. Legfeljebb annyi, hogy egy hét múlva Borikát egy barátnő múlt időben kérdezte az apjáról. „Neked ki volt az apád?” Borbála így válaszolt: „Valaha tudtam, de már elfelejtettem.”

Ugyanez a barátnő, egyszersmind évfolyamtársnő anatómia szigorlatkor, miközben idegesen cigarettáztak a folyosón, váratlanul elmondta, hogy ők négyen vannak testvérek. Van egy bátyjuk, aki két évvel idősebb, ők pedig hármasikrek. Borikának felragyogott a szeme. Nagyot szívott a cigarettából, kifújta a füstöt, és lelkesen kiáltotta: „Ugye milyen szép négy gyerek?”

Arról ábrándozott, hogy neki is van három testvére. Nem a Titkos Béla törvényes gyerekei, ők már nem érdekelték. Hanem, hogy ő és a két húga meg az öccse, akik hármasikrek. Hallotta vagy olvasta, hogy a régi germánoknál a hármasikreket vízbe fojtották, mert azt hitték, hogy három különböző férfitől foganta őket az anyjuk, aki ezek szerint nem tisztességes asszony. Annál jobb, gondolta. Három testvér, három különböző férfitől. Akkor nem csak őt macerálná az anyja.

Valójában egyetlen testvére sem volt. Kettesben élt az anyjával, és az édesanya megkeserítette az életét. Egyszer az utcán az esti sötétben egy részeg férfi kiabálta: „Kurva anyád!” Ő pedig találva érezte magát. Egész úton hazáig suttogva ismételte: „Kurva anyám... kurva anyám...”

Ha beült egy kávéra a Záróvizsga presszóba az Üllői úton, az édesanya szemrehányó arccal fogadta otthon: „Hol maradtál ilyen sokáig?”

Ha felvirradt az első verőfényes tavaszi nap, az édesanya a napsütésben szállongó porszemeket figyelte, majd végighúzta középső ujját a komód hátsó szegélyén, és a piszkot felmutatva megkérdezte: „Hát ez meg micsoda?”

Amikor Borika megnézte a Balaton moziban az *Egy nyáron át táncolt* című svéd filmet, amely sok év után az első nyugati film volt magyar vetítőkészleten, és kisírt szemmel érkezett haza, annyira megrendítette a falusi cseléd lány boldogtalan szerelme, és kezdte volna mesélni a cselekményt, hogy Göran, az első éves egyetemi hallgató vidéki nagybátyjához utazik nyaralni, Pipacs Mária megvetően a szavába vágott: „Persze, mert neked mindig csak a szórakozáson jár az eszed!”

Amikor aztán Borika másodszor is megnézte Arne Mattsson 1951-es filmkölteményét, ezúttal a Vörös Csillag moziban, mert – ne köntörfalazzunk! – tetszett neki a Görant alakító Folke Sundquist, az édesanya legyintett, és megállapította: „Két kézzel szórod ki az ablakon a pénzt!” Kiderült ugyanis, hogy a Vörös Csillagban nem 80 fillér a jegyár, ami szintén pénzkidobás volt, hanem 1 forint 20. Ezek után már nem sokat számított, hogy Ulla Jacobsson (ő Kerstin, a cseléd lány) zavarba jön, amikor Folke Sundquist felkéri táncolni. Ő még sohasem táncolt, mert neki nem a szórakozáson jár az esze, neki éjjelnappal dolgoznia kell. A faluban amúgy sincs táncmulatság, mert a szigorú lelkipásztor nem engedélyezi. Pipacs Mária erre is csak azt mondta: „Két kézzel szórod ki az ablakon a pénzt!”

Pedig Borika spórolt. Éjszakai ügyeletet vállalt, hogy pénzt keressen. A kávéról is lemondott, azt a pénzt is megtakarította. Ügyeletben, vagy amikor éjszaka tanult a vizsgákra, kávé helyett koffeinkristályt szopogott, hogy el ne aludjon. Az ingyen volt, a laborból vételezte, viszont később veseproblémái lettek miatta.

Az így megtakarított pénzből szeretett volna venni egy lemezjátszót. Felbukkant ugyanis a szaküzletben egy Supraphon lemezjátszó, ami az új idők egyik jelének is tekinthető volt, akár csak a svéd film a béketábor filmszínházaiban. Valaki rögtön lecsapott rá, de az eladó azt ígérte: a vállalat egy hónapon belül be fog szerezni másikat. Volt is néhány hét múlva

lemezjátszó a szaküzletben, de Borika megtakarított pénze nem volt meg, mert az anyja elkobozta.

Azt mondta: ő feláldozta magát, hogy a lányát fölnevelje, Borika is áldozza fel azt a rongyos 220 forintot.

Azt is mondta: „Amíg az én háztartásomban élsz, én mondom meg, mire költjük a pénzedet!”

Sajnos, nemcsak ezt mondta meg, hanem azt is, hogy Borika mikor fogadhat vendéget. Akkor fogadhatott látogatót – férfiakraól, fiatalemberekről beszélek –, amikor ő is otthon volt. Többször megesett, hogy feltűnően távozni készült, fejére kalapot illesztett, kezét esernyő és retikül után nyújtotta, a sarokban gubbasztó Jánoshoz vagy Tamáshoz pedig így szólt: „Most el kell mennem. Legyen szíves, kísérjen el!”

Máskor megkérdezte Vilitől vagy Feritől, mikor borotválkozott utoljára. Tibortól pedig aziránt érdeklődött: igaz-e, hogy az apját kuláklírára tették? Mert ő ezt hallotta megbízható hírforrásból. Ha igaz, akkor hogyhogy ő, Tibor mégis egyetemre járhat?

Egy idő múlva Borika lemondott róla, hogy látogatókat fogadjon. Inkább ő járt el hazulról. Egyszer, amikor hajnalban jött haza, Pipacs Mária negyedórán át folyamatosan pofozta. Az ütlegek oka nemcsak az éjszakai kimaradás volt, hanem az is, amit Borika mondott az aggodalomból eredő anyai szemrehányásokra: „Hagyjál békén. Fáradt vagyok. Egész éjszaka basztunk.”

Negyedóra, azaz 15 perc annyi, mint 900 másodperc. Ha 4 másodpercet számítunk egy pofonra, akkor Borika ez idő alatt 225 erőteljes pofont kaphatott. Nem csoda, hogy ezt követően az édesanya inihüvelygyulladásra panaszkodott, és borogatta a csuklóját.

Egy vasárnap délelőtt, amikor szépen sütött a nap, és az édesanya bosszús arccal végighúzta az ujját a komód szegélyén, Borika kénytelen volt bevallani, hogy elmaradt a havi vérzése. Pipacs Mária csak annyit kérdezett: „Ki volt az?” Kiderült, hogy Zoltán volt az illető. Még csak nem is orvostanhallgató, hanem pincér, a Népszínház utca sarkán álló Casino kávéházban található meg. (Azt is hogyhogy még nem zárták be?)

Mire Pipacs Mária: „Legalább az abortuszt fizesse ki!”

Amikor ez történt, már vagy egy éve nem Ratkó Anna volt az egészségügyi miniszter, de a róla elnevezett korszak még javában tartott, és még évekig születtek a „Ratkó-gyerekek”. Más szóval: nem léteztek fogamzásgátló szerek, és tilos volt a magzatelhajtás. Az a nőgyógyász vagy szülésznő, aki ezt mégis megtette, csakis titokban tehetette, és súlyos

börtönbüntetést kockáztatott. Magától értetődik, hogy aki ilyen veszélynek kitette magát – mindig akadt ilyen szakember –, az megfizette a kockázat árát. Tíz lemezjátós is kített volna egy illegális művi vetélésből.

Sok nő különféle házi eszközökkel próbált megszabadulni a nem kívánt embriótól. Az ilyen próbálkozások borzalmas következményeiről jobb, ha nem mesélek. Elég annyit mondanom, hogy Borika gyereke, akit Zoltán, a pincér nemzett, végülis nem született meg.

Egy későbbi orvosi vizsgálat kiderítette, hogy Borikának a történetek után nem is születhet gyereke többé.

Pedig történhetett volna másképp is. Borika közölte az anyjával, hogy Zoltán esetleg elveszi feleségül.

„Képes volnál hozzámenni? Egy pincérhez?!”

Még nem biztos, hogy feleségül veszi, de ha megmondja Zoltánnak, hogy ő, Borika gyereket vár tőle...

„Szó sem lehet róla!”

Zoltánnak van lakása. Igaz, társbérlet, vagyis egy leválasztott szoba, ahonnet a közös konyhán keresztül lehet kijutni a közös vécére, de ott egy darabig elférnének hármasan is, a gyerekekkel. Zoltán a kávéházban jól keres, a borraivalókkal együtt nagyon is jól...

„Egy olyan ember, aki borraivalóért tartja a markát! Pfuj. És az egyetemi tanulmányaiddal mi lesz?”

Borika, mint a hasonló helyzetbe kerülő fiatal lányokkal gyakran előfordul, kezdett elbizonytalanodni. Mondta, hogy kér egy év halasztást az egyetemen. Aztán a gyerek bölcsődébe jár, ő pedig megszerzi a diplomát. De már érződött, hogy egyre kevésbé ragaszkodik a saját alapítású család ábrándjához. Neki az anyja a családja, és ebbe a kötelékbe más személyek nem férnek bele. Ez így van, és így is kell, hogy maradjon.

„És ha nem vesz feleségül? És ha elvesz, de aztán elhagy? Nézz csak rám! Én is egyedül neveltelek, és ráment az életem! Nem akarom, hogy a tiéd is rámenjen!”

Ez és a többi érv megtette a hatását. Az édesanya igazat beszélt. Abban is igaza volt, hogy másmilyen férj illene Borikához, meg hogy korai volna még szülnie. Mégis becsapta a lányát. Amikor erre Borika rájött, pedig hamar rájött, már késő volt.

Aztán szakterületet választott, de már nem emlékszem, mi volt a szakterülete, pedig elmesélte. Talán belgyógyász lett. Megszerezte a diplomát, méghozzá „summa cum laude” minősítéssel. Munkahelye is volt egy darabig, valamelyik pesti kórház.

Aztán elkövetkezett 1956 késő ősze. Forradalom volt, leverték. Ellenállás volt, szétlőtték. Borika felkapaszkodott egy teherautóra, és több tízezer sorstársával együtt elhagyta Magyarországot. Előzőleg elbúcsúzott az édesanyjától. A búcsújelenetet kétféleképpen mesélte el. Először 1990 tavaszán, a bécsi Wollzeile, azaz Gyapjú-sor egyik végén álló Figlmüllerben, ahol a svájcisapka nagyságú rántott borjúszelet a legfőbb nevezetesség, aztán három évvel később a Wollzeile túlsó végén álló Plachuttában, ahol a főtt táfelspicc mindent visz.

Az első változat szerint Borika itthon akart maradni, és az édesanyja beszélt rá, hogy menjen el innét, amíg lehet. Azt mondta Pipacs Mária, hogy Ausztriában vagy Nyugat-Németországban Borika szédítő karriert csinálhat, és megkaphatja az itthoni orvosi fizetés ötszörösét vagy akár tízszeresét is. Erre Borika, legalábbis az első változat szerint, azt felelte, hogy őt nem érdekli sem a karrier, sem a jövedelem, ő nem hagyja magára az anyját, neki az anyján kívül nincsen senkije.

Erre Pipacs Mária állítólag azt felelte, hogy nemcsak erről van szó, hanem arról is, hogy itt forradalom volt, és megtorlások lesznek. Borikának már csak ezért is menekülnie kell. Sőt, főleg ezért. Borika erre azt az ellenvetést tette, hogy neki nincs mitől félnie, ő nem vett részt sem a forradalomban, sem a harcokban. Az édesanya letorkolta: hiába nem vettél részt benne, ha rád fogják. A Péterfy Sándor utcai kórházban dolgoztál, sebesülteket kötöztél. Ennyi bőven elég ahhoz, hogy felakasszanak. Vagy ha mégsem elég, jönnek tanúk, akik géppisztolyt láttak a kezében. Be tudod bizonyítani, hogy nem fogtál fegyvert? Menekülj, amíg lehet, amíg nyitva áll a határ!

A második változat szerint az édesanya sírva könnyögött Borikának, maradjon itthon, ne hagyja őt magára. Erre Borika állítólag azt felelte, hogy márpedig neki menekülnie kell. Neki ebből az országból elege van, az anyjából pedig még inkább elege van. Magyarország: halálos ítélet, Pipacs Mária: életfogytiglani fegyház.

Az anya kétségbeesve kiabálta: „Nem hagyhatsz itt egyedül!” A lánya kinevette: „De még mennyire, hogy itt hagylak!” Az anya: „Ha elmész, egyedül maradok. Nem lesz az égvilágon senkim!” A lánya: „Eddig sem volt!”

Tovább is van, de azt majd máskor mondom el.

.....

Ott tartottunk, hogy 1956 végén Barbara Fessler kijutott Ausztriába. Mehetett volna messzebb is, de ő csak a hazájától és az anyjától akart elszakadni, és ahhoz Innsbruck is elég volt, ahová a többi magyar menekültekkel került. Ott sem maradt sokáig, hamarosan visszafelé vitte a busz, Bécsben találta magát. Jól tudott németül, tolmácsolt, de nem sok kedve volt hozzá. Aztán elismerték az orvosi diplomáját, és az Allgemeines Krankenhaus egyik belosztályán kapott munkát. Az első két évben együtt élt egy magyar sráccal, aki festőnek mondta magát, de nem tudta eladni a képeit. Később már nem is festett, csak ivott, vagy az ágyban feküdt, és a mennyezetet bámulta.

Barbara, mire megszokta, hogy „Pipaksz”-nak ejtik a nevét, és beletörődött, hogy a fizetéséből Gyurit is el kell tartania, megismerkedett a jóval idősebb és gazdagabb Konraddal, aki ingatlanügynök és műgyűjtő volt. A náci alatt kompromittálódott egy kicsit, nagyrészt ebből származott a vagyona is, de ezt már csak azért sem volt illendő felhánytorgatni neki, mert egyfelől bőkezűen támogatta az Osztrák Szocialista Pártot, másfelől jó kapcsolatai voltak a Néppárttal is.

Konrad pénzéből a fiatalasszony korszerűen felszerelt rendelőt és laboratóriumot nyitott, miközben folytatta a munkát az Allgemeines Krankenhausban is. Az idősödő férfi mondogatta ugyan, hogy egy nőnek főlöszleges ennyit dolgoznia, hiszen vezethetné a háztartást is, ugyanakkor tetszett is neki, hogy orvos van a családban. Aztán váratlanul meghalt. Az özvegyre maradt a műgyűjtemény és a szép kertés ház Döblingben, a Paradisgasséban, a karmelita kolostor szomszédságában.

Én ezt a házat nem láttam sem kívülről, sem belülről. Barbara Fessler, az egykori Pipacs Borika rám bízta az életét, de ezt részint a Figlmüllerben, részint a Plachuttában tette, a házába nem hívott meg. Pedig szívesen elnézegettem volna Kubin hideglelés látomásait. Az is tetszett, hogy a Paradisgassét szimpla „i”-vel írják, nem pedig „ie”-vel.

Járt viszont a döblingi házban Barbara Fessler unokahúga, Titkos Irén, aki olyan aprólékosan leírta a szobák beosztását és berendezését, hogy olyan érzésem támadt, mintha magam is körülnéztem volna Barbara otthonában. Titkos Irén állítása szerint Barbara nappalija félig egy túldíszített helytörténeti múzeumhoz, félig egy főúri kastély fogadóterméhez hasonlított. Azt is mondta, hogy ő addig ehhez hasonlót csak nyugati képes magazinokban látott, de ez még a magazinoknál is olyanabb volt.

Titkos Irén 1985 nyarán látogatta meg döblingi rokonát. Barbara Fessler akkoriban egy Emma nevű norvég nővel élt együtt. Emma negyvenéves lehetett. Ő maga mondta németül, hogy a háború utolsó évében született.

Barbara világoskék selyemköpenyt, a norvég nő fekete bársony öltönyt és lila nyakkendőt viselt. A látogatón farmernadrág és sűrű fekete póló volt. Emiatt megrovásban részesült. Barbara Fessler kijelentette, hogy ilyeneket nem hord az ember. A másik szobából előhozott egy bokáig érő piros ruhát, mondván, hogy nagyjából azonosak lehetnek a méreteik. Titkos Irén szabadozott: neki nincs szüksége erre a ruhára. Köszöni, nem kéri. „Azért csak próbáld fel!”

A norvég nő olyan kihívóan bámulta, hogy Titkos Irén kezdte kellemetlenül érezni magát.

„Mi a baj? Szégyenlős vagy? Ha akarod, elfordulhatunk!”

A norvég nő karján felcsúszott a zakó ujjja, és a csuklóján hegek látszottak, sűrű párhuzamosok.

„Igen, jól látod. Öngyilkos akart lenni, nem is egyszer. Na ugye, milyen jól áll neked ez a piros ruha! Neked adom, a tiéd. Én már úgysem veszem fel, meguntam.” A ruhából vastag felhőben áradt a hervadó női test és a drága parfüm illata. Barbara megint átment a másik szobába. Előhozott egy sárga és egy zöld ruhát. „Tessék, próbáld fel ezeket is!”

Titkos Irén maga sem értette, miért engedelmeskedik. Már csak azért fohászodott, hogy Barbara harmadszor ne menjen ki a szobából, ne hagyja őt egyedül a norvég nővel.

Barbara Fessler elmondta Titkos Irénnek, hogy Emma egy úgynevezett „tyskerbarna”, azaz szó szerint „német fattyú”. Magyarul beszélt, de nyilvánvaló volt, hogy Emma minden szót ért akkor is, ha nem ért egy árva szót sem.

Emma a náci fajnemesítő programnak köszönheti létezését. Norvégia megszállásakor egy fiatal német katona csinálta őt egy fiatal norvég nőnek. Állítólag Heinrich Himmler eszelte ki a „Lebensborn”, azaz „életforrás” programot, amelynek keretén belül a német férfiak vérvonalát fajtiszta norvég nőkkel való utódnemzés révén lehetne tovább árjásítani.

Titkos Irén hüledezett. Eddig még csak nem is hallott erről a szörnyűségről.

Na de hogyan tudták rákényszeríteni azokat a szerencsétlen lányokat és fiatalasszonyokat?

Nem kellett őket kényszeríteni, mentek maguktól. Éhínség volt, ők pedig kaptak finom kaját. Csak annyi kellett, hogy lefeküdjenek egy sráccal,

aki néha még csinos is volt. Orvosi ellátásban részesültek, és ha teherbe estek, pénzbeli ellátmány is járt nekik. Jó pénz volt, meg lehetett élni belőle. Gyönyör és létbiztonság. Aztán születtek a fajtiszta árja csecsemők, legalább tízezer. A mi Emmánk is egy közülük.

Aztán a németek eltakarodtak, és a Lebensborn-édesanyák eldobálták Lebensborn-gyerekeiket, akik nevelőintézetbe kerültek, és ott ők voltak a tyskerbarnák, a német fattyak. Gyűlölték őket a felnőttek, a nevelők és a többi intézeti gyerek, a közönséges árvák, akiknek a németek ölték meg a szüleit.

Emmának nemcsak a csuklóján vannak hegek, hanem máshol is. Volt idő – elmondása szerint hat-hét éves lehetett –, amikor mindennap feldugtak neki egy seprűnyelet.

Amikor elérte a nagykorúságot, megkereste az anyját. Az asszony egy halfeldolgozó üzemben dolgozott, és munka után is erős halszagot árasztott. Azt mondta, hogy ő nem akar foglalkozni ezekkel a régi dolgokkal, ő már megbűnhődött értük. A háború után meztelenre vetkőztették, és kikötözték egy hajóárbochoz a falu közepén.

Hogy kerül egy hajóárboch a falu közepére?

Ő arra kéri a lányát, hogy ne kérdezzen, és ne jöjjön többé. Ő ezekre a régi dolgokra gondolni sem akar. Ami volt, elmúlt. Itt, ezen az új helyen őt békén hagyják, de ha kiderül, hogy van egy ilyen háborús gyereke...

Jóval nehezebb volt és tovább tartott megtalálni az apját, de végül sikerült. Elment hozzá Hannoverbe. Erről a találkozásról csak ennyit mondott Barbarának: „Semmi különös. Egy ronda öreg náci. És hagyta, hogy én fizessem ki a kávéját.”

Barbara átkarolta Emmát. „Így aztán szépen egymásra találtunk, mi, törvénytelen ivadékok. Ha az ő fattyúsorsát nézem, az enyém elviselhetőnek, már-már kellemesnek látszik. Hozzá képest szerencsés vagyok. Egy másik ember szerencsétlenségén elborzadni annyi, mint jól érezni magunkat.”

Szólt a háztartási alkalmazottnak, hogy csomagolja be a három ruhát. A piros ruha tafota volt, a sárga ruha muszlin, a zöld ruha brokát. Jött Sárika, és nekiállt összecsomagolni az ajándék ruhákat. Sárika erdélyi magyar asszony, Széken született és nevelkedett, félúton Szamosújvár és Kolozsvár között. Már odahaza, Romániában is jómódú idős asszonyokat ápolt, de itt kint, Németben vagy hol még jobb dolga van neki. Egész Döblingben ő ért a legjobban a csomagoláshoz. A takaros kis pakknak fogantyút is csinált madzagból.